

In dieser Weise berichtet er über den Sinn der Erziehung, die speziellen Ziele des Unterrichts, die zu unterrichtenden Fächer nebst ihrem erzieherischen Wert, die Gestaltung der Bildungsstätten nach Xenophon. Einer eingehenderen Analyse sind vom Verfasser die Stellen unterzogen, in denen Xenophon sich für die Selbsttätigkeit der Zöglinge einsetzt und auf Notwendigkeit einer systematischen Einführung derselben in die Arbeitsmethoden besonders hinweist. Schliesslich werden die Forderungen Xenophons nach einer Erziehung zur Gemeinschaft und durch die Gemeinschaft zur Sittlichkeit hervorgehoben.

Auf Grund obiger Darlegungen glaubt der Verfasser bewiesen zu haben, dass die grundlegenden Gedanken der Arbeitsschulbewegung schon in den Werken des Xenophon vertreten wurden. Diese Tatsache ist um so mehr von Belang, als in jenen Zeiten die wissenschaftlichen Voraussetzungen zur Analyse der Bildungsarbeit und Grundlegung eines Systems der Pädagogik durchaus fehlten.

Weitere Mitteilungen des Verfassers werden die diesbezüglichen Betrachtungen Platos, Isokrates und Aristoteles zum Gegenstand haben.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ. — Περὶ τῶν ἁγίων λειψάνων καὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν νομικῶν σχέσεων, ὑπὸ Κ. Μ. Ράλλη.

Ἄγια λείψανα I. Εἰσὶ τεμάχια τοῦ τιμίου ξύλου καὶ καθόλου ὄργανα τοῦ μαρτυρίου τοῦ Σωτῆρος¹, τῶν ἁγίων καὶ μαρτύρων, τὸ σῶμα ἢ μέρη αὐτοῦ ὡς κεφαλή, σιαγῶν (κατωσάγωνον), πούς, ἢ τοῦ ποδὸς κάλαμος, ἢ τοῦ καλάμου μέρος, χεῖρ, δάκτυλοι, τρεῖς, ὀστᾶ, ἢ κόνις αὐτῶν, ὡς καὶ πράγματα ἐλθόντα εἰς ἐπαφήν μετὰ τοῦ σώματος ἢ μερῶν αὐτοῦ.

II. Ἀπολαύουσι κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἁγίας γραφῆς καὶ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως ἐρειδομένην διδασκαλίαν τῆς ἐκκλησίας τιμῆς καὶ σχετικῆς προσκυνήσεως δι' ἧς διεγείρονται οἱ πιστοὶ πρὸς εὐσέβειαν, δύναμιν καὶ ἀγαθὰ πρὸς αὐτὴν ἀρυόμενοι². Κατὰ

¹ Εὐσεβῆς φαντασία τῶν πιστῶν καὶ μετὰ πάροδον αἰώνων ἐβλεπεν ὅτι ἐν τῇ τόπῳ τῆς εἰς οὐρανούς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου τὰ ἔχνη τοῦ Σωτῆρος, πάντες δ' οἱ εἰς τοὺς ἁγίους τόπους προσερχόμενοι πρὸς προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων πιστοὶ ἐλάμβανον ἐκ τοῦ χώματος τούτου. Μεγίστης, ὡς εἰκός, ἀπέλαυε τιμῆς καὶ τὸ χῶμα τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου (Αὐγουστίνου, Civit. Dei, XXII, 87) ἐξ οὗ κατὰ τὸν 5' αἰῶνα κατεσκευάζοντο ἐν Ἱεροσολύμοις πλακοῦντες οἵτινες ἐτύγγανον ἀνὰ πάντα τὸν τότε γνωστὸν κόσμον διαδόσεως καὶ κατὰ τὴν γνώμην τῶν πιστῶν φάρμακον θαυματουργὸν δύναμιν κεκτημένου.

² Ὁμολογ. ΚΡΙΤΟΠΟΥΛΟΥ, κεφ. 4': «Περὶ δὲ τῆς ὀφειλομένης τοῖς ὄντως ἁγίοις λειψάνοις τιμῆς τότε τὸν λόγον ἀποδίδωσιν. Ἐπειδὴ οἱ Ἐθνικοὶ, οἱ διώκται τῶν Χριστιανῶν, ἐπονείδιστον καὶ ἐφύβριστον ἠγοῦντο τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον, ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τιμίον καὶ ἔνδοξον θέλων ἀποδείξει τὸν τοιοῦτον τρισόλβιον θάνατον, ἅτε δὴ ὑπὲρ τοῦ μονογενοῦς

τὴν ζ' πράξιν τῆς Ζ' οἰκουμενικῆς συνόδου τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἐδόθησαν τοῖς πιστοῖς ὡς πηγὴ σωτηρίας, ἀρύνονται δ' ἐξ αὐτῶν πάντοτε βοήθειαν οἱ δεόμενοι βοήθειας. Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ζ' πράξιν τῆς Ζ' οἰκουμενικῆς συνόδου οἱ περιφρονοῦντες τὰ ἅγια λείψανα κληρικοὶ μὲν ὄντες καθαιροῦνται, μοναχοὶ δὲ ἢ λαϊκοὶ ἀφορίζονται. Δέον ὅμως κατὰ τὴν τιμὴν καὶ σχετικὴν προσκύνησιν τῶν ἁγίων λειψάνων νὰ ἀποφεύγηται πᾶσα δεισιδαιμονία καὶ καθόλου ὑπερβολή¹.

Ἐν τῇ Δύσει ἤδη λίαν ἐνωρὶς ἐνομοθετήθησαν διατάξεις ὀρίζουσαι τὸν τοῖς ἁγίοις λειψάνοις ὀφειλόμενον σεβασμὸν².

Ἡ μεγάλη ἀξία ἀποδιδομένη εἰς τὴν κατοχὴν ἁγίων λειψάνων καὶ ἡ προσπάθεια πρὸς τὴν διὰ παντὸς τρόπου κτήσιν τοιούτων ἠνάγκασε τοὺς Ρωμαίους αὐτοκράτορας λήγοντος τοῦ δ' αἰῶνος νὰ νομοθετήσωσι διατάξεις ἀφορῶσας εἰς τὴν προστασίαν τῶν λειψάνων τῶν μαρτύρων.

Ἦδη κατὰ τοὺς χρόνους τῶν διωγμῶν μεγίστης ἀπέλαυον τιμῆς τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων³. Τηλικαύτης ἀπέλαυον κατὰ τὸν ζ' αἰῶνα τιμῆς αἱ ἀλύσεις τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ὥστε πᾶν εὐτυχὴς ἐλογίζετο ἐκεῖνος δ' ὅστις θὰ ἐδύνατο νὰ κτήσῃται καὶ ἐλάχιστα ἐκ τοῦ σιδήρου αὐτῶν ρινήματα ἔστιν ὅτε κατὰ κέλευσμα τῶν Ρώμης ἐπισκόπων ἀπορριζώμενα⁴.

αὐτοῦ υἱοῦ γενόμενον, ἀπέθηκε τοῖς λειψάνοις τῶν ὑπὲρ ἐκείνου θανόντων χάριν καὶ δωρεὰν τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὅπερ ἡ ἐκκλησία καταμαθοῦσα προθύμως ἀπεδέξατο καὶ τοῖς μετ' ἔπειτα παρεδώκεν. Ὅτι ἀληθῶς χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος προσετέθη τοῖς ἁγίοις λειψάνοις μαρτυροῦσι πολλοὶ τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς ἐκκλησίας συγγραφέων καὶ σοφοὶ καὶ ἅγιοι τὰ διὰ λειψάνων γενόμενα θαύματα» κέξ.

¹ Ὅτω τὴν συνήθειαν ἐπισκόπων τινῶν οἵτινες κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν ἁγίων ἀνήρτων ἐκ λαίμου ἅγια λείψανα ἀπεδοκίμασεν ὁ κανὼν 6 τῆς ἐν Βρακάρις (Braga) ἐπαρχιακῆς συνόδου ἔτ. 675 ὀρίσας ἵνα εἰς τὸ ἐξῆς ὡς κατὰ τὸ παρελθὸν τὰς λειψανοθήκας φέρωσιν ἐπὶ τῶν ὤμων οἱ Λευῖται οἱ δ' ἐπίσκοποι οἱ θέλοντες αὐτοὶ νὰ φέρωσι τὰ ἅγια λείψανα ὀφείλουσι νὰ βαδίζωσι πεζοί.

² Ὅτω λ. χ. κατὰ τὸν κανόνα 2 τῆς συνόδου Τολήτου ἔτ. 597 ὁ Ὅστιάριος τοῦ ναοῦ ὄφειλε καθ' ἐκάστην ἐσπέραν νὰ ἄπη κηρία πρὸ τῶν ἁγίων λειψάνων. Mansi, 10, σ. 478, Harduin, 3, σ. 535.

³ Ὅτω παρὰ τοῦ ἀνθυπάτου Σμύρνης ζητήσατό τις τῶν ἐπιφανεστέρων Ἑθνικῶν τῆς πόλεως ἵνα μὴ παραδώσῃ τὸ τοῦ Πολυκάρπου λείψανον πρὸς τὸ παρακωλύσαι τὴν ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ἐπίδειξιν αὐτῶ θεῶν τιμῶν. Οἱ Ἑθνικοὶ ἄρχοντες τοῦ Λουγδούνου ἐκέλευσαν τὴν καθύσιν τῶν λειψάνων τῶν μαρτύρων καὶ τὴν εἰς τὸν ποταμὸν ρίψιν τῆς κόνεως αὐτῶν πρὸς τὸ ἀφανῆσαι πᾶν ἔχνος αὐτῶν. Παραπλήσια ἐγίνοντο καὶ κατὰ τοὺς Διοκλητιανείους διωγμοὺς πρὸς τὸ παρακωλύσαι τὴν ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν προσκύνησιν τῶν λειψάνων τῶν μαρτύρων. Ὅτως αἱ ἀλύσεις τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἐσφίζοντο ἔτι κατὰ τὸν ε' αἰῶνα πιθανῶς δὲ ἐν τῇ Ἱεροσολυμιτικῇ ἐκκλησίᾳ, κατὰ δὲ τὸν ζ' αἰῶνα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Ρώμης (βρα Χρυσστόμου, ὁμιλ. πρὸς Ἐφραίμους κ' 1, Γρηγορίου τοῦ Διολόγου, epist., 3, σ. 30) ἦτις ἀρχομένου τοῦ ε' αἰῶνος ἐκτήσατο τὰς ἀλύσεις ἃς ἔφερον ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐν τῇ ἐν Ἱεροσολήμ δεσμοτηρίῳ καὶ αἵτινες διεφυλάσσοντο ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Πάπα Σίξτου τοῦ Γ' (440) ἰδρυθέντι ναῷ τοῦ ἁγίου Πέτρου εἰσαχθείσης πρὸς τιμὴν αὐτῶν ἰδίας ἑορτῆς ἀγομένης τῇ 1 Ἀυγούστου.

⁴ Ὅρα Γρηγορίου τοῦ Διολόγου, epist. I 30, III 33, VI 6, VIII 35, IX 122, XII 7.

III. Δέον να ὦσι γνήσια, ὅτε καὶ μόνον ἀπολαύουσι τιμῆς καὶ σχετικῆς προσκυνήσεως. Ἡ ἐν ταῖς περὶ ἐκποιήσεως ἀγίων λειψάνων πράξεις δήλωσις περὶ τῆς γνησιότητος αὐτῶν δὲν ἀποτελεῖ, ὡς εἰκόσ, καὶ ἀσφαλὲς τεκμήριον περὶ ταύτης¹. Ἡ γνησιότης ἀποδεικνύεται διὰ παντὸς ἀποδεικτικοῦ μέσου ὡς δι' ἐγγράφου².

IV. Εἰσὶ δεκτικὰ κυριότητος, καὶ συγκυριότητος ἄρα³. Ὅφειλει ὅμως ὁ κύριος τῶν ἀγίων λειψάνων να ἀποφεύγη πᾶν τὸ ἀπᾶδον τῇ ἱερότητι αὐτῶν ὡς τὸ τεμαχίζειν ἤτοι τὸ ἀποκόπτειν μέρη τῶν ἀγίων λειψάνων⁴ ἐκτὸς ἂν τοῦτο γίγνηται ἐξ εὐλόγου αἰτίας⁵. Ἀποξέειν καὶ κοινοποιεῖν τὰ ὄστα τῶν ἀγίων λειψάνων καὶ διδόναι ταῦτα ρευστοποιηθέντα νοσοῦσι πρὸς πόσιν. Ὅφειλει δ' ὁ ἅγια λείψανα κεκτημένος να στοι-

¹ Κατ' Αὐγουστίνον (de oper. naonach. 26) ψευδομοναχοὶ διερχόμενοι διὰ διαφόρων χωρῶν μετὰ λειψάνων ἄτινα κατ' αὐτοὺς ἦσαν λείψανα μαρτύρων ἐπεδείκνυσαν ταῦτα τοῖς πιστοῖς πρὸς τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀγορὰν τούτων. Καὶ κατὰ τῶν Τουρώνων Γρηγόριον (Histor. Franc. IX 6) ἀπατεῶν τις περιήρχετο κατὰ τοὺς ἑαυτοῦ χρόνους τὴν Γαλλίαν ἰσχυριζόμενος ὅτι τὰ λείψανα ἄτινα ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ἦσαν τὰ ἐξ Ἰσπανίας λείψανα τῶν μαρτύρων Βικεντίου καὶ Φήλικος. Ἄλλ' ἡ γενομένη ἐξέτασις τῶν ἀποσκευῶν αὐτοῦ κατέδειξεν ὅτι δὲν ὑπῆρχον ἢ φίλτρα, ρίζαι, βότανα, ἀσπαλάκων ὀδόντες, μυῶν ὄστα, ἄρκτων ὄνυχες καὶ λίπος. Οὐχὶ ὀλίγα ὑπῆρξαν τὰ μὴ γνήσια λείψανα τὰ κατ' ἀκολουθίαν τοιοῦτων ἀγυρτειῶν ὑπ' ἐκκλησιῶν κτηθέντα (GIRAND, Le commerce des reliques au commencement du IX siecl, ἐν *Melanges d'archéologie et d'histoire*, 1822, σ. 73 ἐπ. Περὶ τῆς ἐμπορίας τῶν ἀγίων λειψάνων ἀρχομένου τοῦ μεσαίωνος ὅρα DOBSCHÜTZ, 1, σ. 46), διότι οὐχὶ πάντες οἱ τῆς ἐκκλησίας προϋστάμενοι ἀπεδείκνυσαν πρὸς τὰ προσφερόμενα αὐτοῖς λείψανα τὴν ὑπὸ τοῦ ἀγίου Σεβερίνου ἐπιδεικνυμένην δυσπιστίαν μὴ ἐναποτεθεμένου ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον τοῦ ναοῦ αὐτῶν ἅγια λείψανα ἂν μὴ ἐβεβαιούτο περὶ τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

² Οὕτως ἡ γνησιότης τοῦ λειψάνου τοῦ ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης προσεμαρτυρήθη ἐκ τοῦ ἀπὸ 10 Ἰουλίου 1718 γράμματος τοῦ μητροπολίτου Χίου Δανιὴλ πρὸς τοὺς πατέρας τῆς ἐν Ἄνδρῳ μονῆς τῆς παναχράντου ὅρα ἐν *Ἐκκλησιαστικῷ Φάρῳ*, 10, ἐτ. 5, 1912, σ. 519.

³ Οὕτω τὰ λείψανα τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος καὶ τῆς ἀγίας Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης μετ' ἄλλων τεμαχίων λειψάνων τὰ ὑπὸ τοῦ ἱερέως Γεωργίου Καλοχαιρέτη ἐν ἔτει 1453 μετενεχθέντα ἀπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοῦ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων μετὰ τριετῆ περιπλάνησιν εἰς Παραμυθίαν εἶτα δ' εἰς Κέρκυραν ἐκληρονόμησαν ἐν ἔτει 1483 οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ, ὧν τὸ μὲν τῆς ἀγίας Θεοδώρας ἔλαβεν ὁ Μᾶρκος, τὸ δὲ τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος ὁ Λουκάς καὶ Φίλιππος, οὗ τελευτήσαντος συγκληρονόμος τοῦ Λουκά ἐγένετο ἡ ἀνήλικος ἐκείνου θυγάτηρ Ἀσημίνα, ὅστις παρεχώρησε τῇ Ἀσημίνα τὰ ἐπὶ τοῦ λειψάνου δικαιώματα αὐτοῦ πρὸς τὸ τυχεῖν αὐτῆς «βελτίονος συνοικεσίου». Ὅρα ΓΡΟΠΕΤΟΥ, Τὰ λείψανα Σπυρίδωνος Τριμυθούσσης καὶ Αὐγούστης Θεοδώρας ἐν Κερκύρα, ἐν *Καινῇ Διδαχῇ*, 2, σ. 194 καὶ ἐπ.

⁴ Τοῦτο ὅμως πολλακίς παρεβιάσθη. Περὶ τῆς ὑπὸ τινων ἀποκοπῆς τῶν χειρῶν τοῦ ἀγίου λειψάνου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης Διονυσίου ὅρα τὸ ἀπὸ 10 Ἰουλίου 1718 γράμμα τοῦ μητροπολίτου Χίου Δανιὴλ πρὸς τοὺς πατέρας τῆς ἐν Ἄνδρῳ μονῆς τῆς Παναχράντου, ἐν *Ἐκκλησιαστικῷ Φάρῳ*, 10, 1912, σ. 519.

⁵ Ἐμποροὶ κατέρωθισαν ἐν ἔτει 1087 να ἀρπάσωσι καὶ μεταφέρωσιν εἰς τὴν Ἰταλικὴν Βάρην τὸ σῶμα τοῦ ἀγίου Νικολάου. Ἡ δὲ ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἤρκεσθη εἰς τὴν κατοχὴν τριῶν δακτύλων αὐτοῦ δύο ὀδόντων καὶ τεμάχια τοῦ ὄστοῦ τοῦ βραχίονος.

χεῖ ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῶν τοῖς κελεύσμασι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἢ προσήκει τὸ παρακωλύειν πᾶσαν βεβήλωσιν αὐτῶν καὶ τὸ ρυθμίζειν τὰ τῆς τιμητικῆς αὐτῶν προσκυνήσεως.

V. Δύνανται νὰ γένωνται τηρουμένου, ὡς εἰκός, ἀείποτε τοῦ ὀφειλομένου αὐτοῖς σεβασμοῦ ὑποκείμενα δικαιοπραξιῶν ἐν ζωῇ ὡς :

1. Ἀγοραπωλησίας. Οὕτω τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης ἠγόρασε μοναχός τις Διονύσιος τῇ μεσολαβῆσει τοῦ μητροπολίτου Χίου Δανιὴλ ἀντὶ ἀσλανίων τεσσαράκοντα¹. δὲν ἐπιτρέπεται δὲ παρ' ἡμῶν τὰ ἅγια λείψανα νὰ ἐκτεθῶσιν ἐν ἀγορᾷ πρὸς πώλησιν, μηδὲ νὰ κατασχεθῶσι πρὸς πληρωμὴν χρέους ἰδιωτικοῦ ἢ δημοσίου.

2. Ἀνταλλαγῆς².

3. Δωρεᾶς. Οὕτω ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοξία ἐδωρήσατο τῇ ἐκκλησίᾳ Ρώμης τὰς ἀλύσεις ἃς ἔφερον ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐν τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις δεσμοτηρίῳ. Ὁ Ρώμης ἐπίσκοπος Γρηγόριος ὁ Α'³ ἔπεμψε τῷ τῶν Οὐῆσιγότθων βασιλεῖ Ρεκκαρέδῳ ἥλον περιέχοντα σίδηρον ἐκ τῶν ἀλύσεων τοῦ ἀποστόλου Πέτρου. Τῷ ἐπισκόπῳ Πατερβῶνος Meinwerk ἐδωρήθη τῷ 1030 τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Φήλικος⁴. Καὶ ἐν παπικοῖς γράμμασι γίνεταί πολλαίς λόγος παραχωρήσεως (concedere) ἢ δωρεᾶς (donare) ἁγίων λειψάνων⁵. Ὁ πατριάρχης Ἱερουσαλῆμ ὁ Β' ἐδωρήσατο κατ' Αὐγουστον τοῦ 1584 τῷ πάπᾳ Ρώμης Γρηγορίῳ τῷ Π' δάκτυλον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου

¹ Ὅρα τὸ ἀπὸ 10 Ἰουλίου 1718 γράμμα τοῦ μητροπολίτου Χίου Δανιὴλ πρὸς τοὺς μοναχοὺς τῆς ἐν Ἀνδρῶν μονῆς Παναχράντου, ἐν Ἐκκλησιαστικῷ Φάρω, 10, 1912, σ. 519-520.

² Ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ ἡ ἀνταλλαγή ἁγίων λειψάνων ἐπιτρέπεται μόνον ἂν τὸ ἀμειβόμενον ᾖ ὡσαύτως res spiritualis μάλιστα δ' ἕτερον ἅγιον λείψανον.

³ Ἐπιστ. IX, ἔτ. 599.

⁴ Vita Meinwerk, σ. 209.

⁵ Ὅρα τὸ ἀπὸ 13 Ἰανουαρίου 1672 Breve Κλήμεντος τοῦ Γ' καὶ τὸ ἀπὸ 1592 Breve Κλήμεντος τοῦ Η' ἐν Βενεδίκτη τοῦ ΙΔ' de Beatif. βιβλ. δ', μέρος β', κεφ. κβ' ἀριθ. 17 καθ' ὃ «de consensu ordinarii Anticerpiensis ecclesiae presbyterorum S. J. praedictae civitatis ab eodem cive donata (reliquia) fuerit», καὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς congregatio rituum ἀπὸ 1614 (αὐτ. 18) καθ' ἣν «ut posint brachium eiusdem b. Conradi dare et concedere canonicis et clero d. civitatis Placentinae καὶ ἀπὸ 8 Ἰουλίου 1608 (Ferraris-16) καθ' ἣν «reliquia modica iam facta alienabilis alicui ecclesiae velotorio donari potest». Καὶ κατὰ τὰ συνοδικὰ statuta τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κολωνίας Μαξίμου Ἐρρίκου (1612-1650). Παρὰ DUMONT, Sammlung Kirch. Erlasse für Köln, σ. 211. Καὶ ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιτρέπεται ἡ κατὰ δωρεὰν παραχώρησις ἁγίων λειψάνων. Τὴν ἀπὸ 1225 διαιτητικὴν ἀπόφασιν τοῦ παπικοῦ ληγάτου τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἀλβεροτάτης δωρηθέντα ἅγια λείψανα ἀποφνημαμένην δὲ τὸν καθ' ὁρισμένον τρόπον μερισμὸν ὑπὸ τῶν ὡς πρὸς αὐτὰ ἐριζόντων. Ὅρα παρὰ SEHMIDT, Urkundenbuch Hochstifts Halberstadt. Leipzig, 1883, I, 507.

καὶ χεῖρα τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ ἐν τῇ κρίσει¹. Ὁ πατριάρχης Παρθένιος ὁ Α΄ ἐγκρίσει καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ὑπερτελοῦς συνόδου ἐδωρήσατο τῷ αὐθέντι πάσης Μολδοβλαχίας Ἰωάννη Βασιλείῳ βοεβόδα πρὸς ἁγιασμὸν καὶ εὐλογίαν τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν τὸ ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ φυλασσόμενον λείψانون τῆς ὁσίας Παρασκευῆς τῆς νέας τῆς ἀπὸ Ἐπιβατῶν ὕπερ εἶχε μετηνεχθῆ ἀπὸ Τορνόβου τῆς Βουλγαρίας εἰς Βελιγράδιον ἐκεῖθεν δ' εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ ταύτης μετηνέχθη εἰς Ἰάσιον ὑπὸ τῶν μητροπολιτῶν Ἡρακλείας Ἰωαννικίου Ἀδριανουπόλεως Παρθενίου καὶ Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνους ἀδεία τοῦ σουλτάνου Μουράτ τοῦ Δ' ἀποτεθὲν ἐν τῷ ἐκεῖ ναῷ τῶν τριῶν ἱεραρχῶν². Ὁ τοῦ ἱερέως Γεωργίου τοῦ Καλοχαιρέτη υἱὸς Λουκάς πρὸς τὸ σῶσαι ἀπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀποκείμενα λείψανα τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ τῆς ἁγίας Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης μετ' ἄλλων τεμαχίων λειψάνων ἀποκομίσας ταῦτα ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήσατο τῇ ἑαυτοῦ ἀνεψιᾷ Ἀσημίνα θυγατρὶ τοῦ τελευταίου ἀδελφοῦ καὶ συγκληρονόμου αὐτοῦ Φιλίππου τὸ λείψانون τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἵνα τύχη βελτίονος συνοικεσίου τοῦ λειψάνου τῆς ἁγίας Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης περιελθόντος τῷ Γεωργίῳ τῷ Καλοχαιρέτῃ υἱῷ Μάρκῳ³. Ὁ Δραγομοῖρος Οὐτρεσι μέγας βόρνικος ἐκ γένους τοῦ ἡγεμόνος Βλαντισλάου βοεβόνδα τῷ ἐν Μετεώροις μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐδωρήσατο (ἀνέθηκε) τὸ λείψانون τῆς ἁγίας κάρας τοῦ Ἱερομάρτυρος Χαράλαμπους⁴. Ὁ ἡγεμὼν Βλαντισλάος βοεβόνδας ἐδωρήσατο (ἀνέθηκε) τῷ ἐν Μετεώροις μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου τὸν δάκτυλον τοῦ τιμίου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου εἰς μνημόσυνόν του⁵.

Καὶ ἐν τῇ Δύσει ὑπῆρξαν ἐκκλησίαι δωρησάμεναι ἐτέραις μεζζονα ἢ ἐλάττονα μέρη ἐκ τῶν λειψάνων τῶν ἑαυτῶν μαρτύρων, ὡς ἡ τοῦ Μεδιολάνου λείψανα τοῦ Γερβασίου καὶ Πρωτασίου καὶ ἄλλων, ἡ τῆς Βονωνίας λείψανα τῶν Ἀγρικόλα καὶ Βιτάλη λείψανα τῶν κατὰ τὸν δ' αἰῶνα ἐν ταῖς ἄλπεσι μαρτυρικὸν θάνατον ὑποστάντων ἀποστόλων τοῦ χριστιανισμοῦ ἐκτήσαντο ἐκκλησίαι ἐν τε τῇ Δύσει ὡς τῆς Βριξίας, Μεδιολάνου, Ραβέννης καὶ τῇ Ἀνατολῇ ὡς ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὡσαύτως ἐν Ἀφρικῇ οὐκ ἦν ἀήθες ὡς πρὸς ἄλλας ἐκκλησίας παραχώρησις ἁγίων λειψάνων. Ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον ὅτι οὐχὶ ἀκριβῆς ὑπῆρξεν ἡ πρὸς τὴν λείψανα τοῦ ἀποστόλου Παύ-

¹ Ὁρα ΓΕΔΕΩΝ, Πατριαρχικοὶ Πίνακες, σ. 525.

² Ὁρα τὸ ἀπὸ Μαΐου 1641 πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα τοῦ πατριάρχου Παρθενίου τοῦ Α΄, ἐν ΔΕΛΙΚΑΝῃ, Πατριαρχικὰ ἔγγραφα, 3, σ. 293-295 καὶ ΓΕΔΕΩΝ, Χρονικὰ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ, 201-203.

³ Ὁρα ἐν Ἰερωῶ Συναδέσμῳ, 1908, ἀριθ. 86, σ. 14-15.

⁴ Ὁρα τὸ ἀπὸ 1413 βεβαιωτικὸν γράμμα τοῦ Οὐγγροβλαχίας Εὐθυμίου, ἐν Βυζαντιδί, 1, σ. 322.

⁵ Ὁρα τὸ ἀπὸ 1413 βεβαιωτικὸν γράμμα τοῦ Οὐγγροβλαχίας Εὐθυμίου, ἐν Βυζαντιδί, 1, σ. 322.

λου αίτησαμένην αὐτοκράτειραν τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντίαν διαβεβαίωσις τοῦ Ρώμης ἐπισκόπου Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου ὅτι ἐν Ρώμῃ καὶ πάσῃ τῇ Δύσει ἀνοσιούργημα θὰ ἐλογίζετο ἢ τῶν ἀγίων λειψάνων θίξις ἀλλὰ καὶ ἀνακόλουθος ἄτε τῆς ἐκκλησίας τῆς Ρώμης καὶ κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ ἐπιδιωκούσης τὴν καὶ ἀλλαχόθεν κτῆσιν ἀγίων λειψάνων. Αἰτίαν εἶχεν ἡ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου ἀπόρριψις τῆς αἰτήσεως τῆς αὐτοκρατείας τοῦ Βυζαντίου οὐχὶ τὴν δηλωθεῖσαν θρησκευτικὴν αὐτοῦ πεποίθησιν. Καὶ κατὰ τὸν 3 αἰῶνα ἀπέριψεν ἡ τῆς Ρώμης ἐκκλησία ὁμοίαν αἴτησιν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ ὃ αἰτησαμένῳ παρὰ τῶν ληγάτων τοῦ Ρώμης ἐπισκόπου Ὁρμίσδα λείψανα τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ὡς καὶ τοῦ ἀγίου Λαυρεντίου πρὸς τὴν ἐναπόθεσιν αὐτῶν ἐν τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναῷ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων ἐδηλώθη ὅτι δὲν ἐδύνατο οὗτος νὰ στοιχήσῃ τῇ τοιαύτῃ αἰτήσῃ. Οὐδὲν ἕτερον ἐπάγεται, τέλος ἐδύνατο νὰ προσφέρῃ τῇ αὐτοκρατείᾳ τι ἐκ τῆς ὀθόνης τῆς ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀποστόλου, καὶ ἐκ τῶν ἀλύσεων ἅς οὗτος ἔφερον ἐπὶ τοῦ τραχήλου καὶ τῶν χειρῶν ἂν κατώρθου ὕπερ οὐχὶ εὐχερὲς νὰ ρινίσῃ τι ἐκ τοῦ σιδήρου αὐτῶν. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δ' σταυροφορίας ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατεῖχε κνημαῖον ὅστοῦν καὶ ὀδόντα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ὡς καὶ ἕτερα λείψανα αὐτοῦ, ὡσαύτως τὸ κρανίον τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὡς καὶ ὀδόντα καὶ ἕτερα λείψανα τοῦ μάρτυρος Λαυρεντίου. Περὶ τῆς ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως κτήσεως τοῦ κρανίου τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ὅρα τὴν ἱστορίαν περὶ τῆς ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Τιβερίου καὶ Μαυρικίου ἀπαγωγῆς τῶν λειψάνων τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐπαναφορᾶς αὐτῶν εἰς Ρώμην παρὰ Lipsius¹. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης τῷ αὐτοκράτορι Μαυρικίῳ αἰτησαμένῳ λήγοντος τοῦ 3 αἰῶνος τὴν κτῆσιν λειψάνων τοῦ ἀγίου Δημητρίου τοῦ τῆς πόλεως ταύτης προστάτου ἀπεκρίνατο δι' ἐπιστολῆς τὸ ἀδύνατον τῆς ἐκτελέσεως τῆς τοιαύτης αἰτήσεως διότι καὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἄλλοτε τὸ αὐτὸ αἰτησαμένου παρὰ τῶν Θεσσαλονικαίων κατὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν γενομένην ἐκταφὴν ἐν τῷ τοῦ ἀγίου Δημητρίου ναῷ πρὸς ἀνέυρεσιν τοῦ λειψάνου αὐτοῦ καὶ ὑπὸ φλογὸς προσεβλήθησαν οἱ τὴν ἐκταφὴν ποιησάμενοι καὶ φωνὴν ἤκουσαν ἐπιτάττουσαν αὐτοῖς νὰ ἀποστῶσι τοῦ ἐγχειρήματος² οὗ ἕνεκεν ὁ Ἰουστινιανὸς ἠρκέσθη εἰς ὀλίγην κόνιν συλλεγεῖσαν παρὰ τὸν τάφον τοῦ ἀγίου κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἐκταφὴν. Διό, ἐπάγεται ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος ἀνάγκη νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὸ αὐτὸ λείψανον διὰ τὸ ἐπικινδυνον νέας ἀποπείρας. Περὶ τοῦ ὅτι καὶ κατὰ τὸν 13 αἰῶνα ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν κατεῖχε λείψανα τοῦ σώματος τοῦ ἀγίου Δημητρίου, ἀλλ' ἕτερα ἐλάττονα

¹ LIPSIIUS, Apostelgeschichte, *Ergänzungsheft*, σ. 104.

² Ὅρα ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΣΣΑΛ., Περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἀγίου Δημητρίου, I, 5-50, ἐν *Migne P. G.*, 116, σ. 241.

λείψανα αὐτοῦ. Ὡσαύτως δὲν κατώρθωσεν ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν ἐκ Μύρων μεταφορὰν τοῦ σώματος τοῦ ἁγίου Νικολάου¹.

Ἐν τῇ Ἀνατολῇ οἱ χριστιανοὶ οὐ μόνον ἐκτῶντο λείψανα μαρτύρων ἀλλὰ καὶ ἐδωροῦντο ἄλλοις ἐκ τῶν λειψάνων τῶν ἑαυτῶν μαρτύρων ὑπολαμβάνοντες ὅτι οὕτω ἰδιαζόντως ἐτίμων αὐτοὺς κατορθοῦντες τὴν τιμητικὴν αὐτῶν προσκύνησιν καὶ ὑπ' ἄλλων χριστιανῶν οἱ θὰ ἐγνωρίζοντο καὶ ὑφ' ὧν θὰ ἐθαυμάζοντο οἱ ἑαυτῶν μάρτυρες. Οὕτω κατὰ Χρυσόστομον οἱ ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανοὶ καθάπερ προθύμως παρεχώρουν ἐκ τοῦ ἑαυτῶν σίτου, οὕτω καὶ ἐκ τῶν ἁγίων λειψάνων τῶν ἑαυτῶν μαρτύρων πρὸς πάσας τὰς χώρας τῆς γῆς πρὸς τὸ καταδεῖξαι τὴν ἑαυτῶν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ πρὸς τὸ δοξάζειν παρ' αὐτὰς τὴν ἑαυτῶν χώραν. Ὡσαύτως οἱ ἐν Σινώπῃ χριστιανοὶ ἔπεμπον τοῖς ἐν ἐτέραις χώραις ἀδελφοῖς αὐτῶν λείψανα τοῦ μάρτυρος Φωκᾶ οὗ τὴν κεφαλὴν ἐδωρήσαντο τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους ἐπιδιώκοντες διὰ τῶν τοιούτων δωρεῶν τὴν καὶ ἐν ἄλλαις χώραις τιμητικὴν προσκύνησιν τοῦ ἑαυτῶν μάρτυρος αἵτινες οὕτω θὰ ἐλογίζοντο οἰωνεὶ θρησκευτικαὶ τῆς Σινώπης ἀποικίαι. Ὡσαύτως οἱ ἐν Σεβαστείᾳ χριστιανοὶ προθύμως ἔπεμπον λείψανα τῶν μαρτύρων καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας. Τῆς τοιαύτης καὶ εἰς ἄλλας χώρας πρὸς ἀποστολὴν ἁγίων λειψάνων προθυμίας τῶν ἐν Ἀνατολῇ χριστιανῶν ἐπωφελήθη ἡ νέα πρωτεύουσα τοῦ κράτους ἣτοι ἡ Κωνσταντινούπολις κτησαμένη πλεῖστον ἄγια λείψανα πασῶν συλλήβδην τῶν χωρῶν τῆς Δύσεως γενομένη οὕτω τὸ ταμεῖον τὸ πλουτήσαν ταῦτα διὰ τοιούτων. Ἐκ τῶν αὐτοκρατόρων τὸ πρῶτον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐκόμισεν ὁ Κωνσταντῖος τὰ λείψανα τῶν ἀποστόλων Τιμοθέου, Ἀνδρέου καὶ Λουκᾶ, ὁ Θεοδόσιος τὴν κεφαλὴν τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου καὶ λείψανα ἐτέρων μαρτύρων, Θεοδόσιος ὁ νεώτερος λείψανα τῶν Στεφάνου, Λαυρεντίου καὶ τῆς Ἀγνῆς. Ἀλλὰ καὶ πάντων σχεδὸν τῶν μετ' ἔπειτα αὐτοκρατόρων ἐκομίζοντο εἰς Κωνσταντινούπολιν ἄγια λείψανα.

4. Προικός².

5. Χρησιδανείου. Οὕτω οἱ ἄγια λείψανα κεκτημένοι ἐφημέριοι ὀφείλουσι νὰ παραχωρῶσιν αὐτὰ προθύμως καὶ τοῖς ἑαυτῶν συνεφημερίοις αἰτησαμένοις ταῦτα πρὸς τὸν

¹ Ὅρα LAROCHE, Vie de St Nicolas, σ. 169 ἐπ. 175.

² Οὕτως ὁ ἐν Κερκὺρα εὐπατρίδης Σταμάτιος Βούλγαρης ἔλαβεν ὡς προῖκα παρὰ τῆς ἑαυτοῦ συζύγου Ἀσημίνας τὸ λείψanon τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος. Ἐν τῇ ἀπὸ 13 Μαρτίου 1521 προικοσυμφῶνῃ μετὰ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν εἰς προῖκα διδομένων ὑποκαμίσων, ἐσωρούχων, ἐπίπλων, μαγειρικῶν σκευῶν (τεντσερέδων) κλπ. λέγεται ὁμοίως τῆς δίδει ὡς προῖκα εἰς ὄνομα προικός (τολμῶ εἰπεῖν μετ' εὐλαβείας) τὸ τίμιον καὶ ἅγιον λείψanon τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ, ὄλον, καθὼς εὐρίσκειται». Οὕτω τὸ λείψanon τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἐκτήσατο ἡ οἰκογένεια τῶν κομήτων Βούλγαρη. Ὅρα Ἱερὸν Σύνδεσμον, 1908, ἀριθ. 86, σ. 14 - 15.

ὕπ' αὐτῶν ἀγιασμὸν τῶν ἑαυτῶν ἐνοριτῶν¹. Τὰ δ' ἐνοριακὰ ἅγια λείψανα δύναται νὰ λαμβάνῃ πρὸς ἀγιασμὸν τῶν πιστῶν ὁ ἐκ τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου κελευσθεὶς ἐφημέριος ὅστις κελεύοντος αὐτοῦ ὀφείλει νὰ παραχωρῇ ταῦτα τῷ ἑαυτοῦ συνεφημερίῳ αἰτουμένῳ τοῦτο².

6. Παρακαταθήκη³, ὡς λ. χ. πρὸς ἀσφαλεστέραν διαφύλαξιν τῶν ἀγίων λειψάνων⁴.

7. Ὡς καὶ αἰτία θανάτου κληροδοσίας καὶ κληρονομίας. Ἡ κληρονομία ἀγίων λειψάνων προὐκάλεσεν ἐνίοτε μακροὺς δικαστικοὺς ἀγῶνας τῶν συγκληρονόμων⁵ οἵτινες καθορίζουσι ἔστιν ὅτε δι' ἰδίας συμφωνίας τὰ τῆς χοήσεως αὐτῶν⁶. Τὰ γράμματα δι' ὧν μεταβιβάζεται ἡ κυριότης ἀγίων λειψάνων ἰδίᾳ δὲ τὰ δωρητήρια συνετάσσοντο πρὸ τοῦ οἰκείου ἱεράρχου ὅστις μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἀρχόντων ἐβεβαίωσεν τὰ ἐν τῷ γράμματι⁷.

VI. Δωροῦνται καὶ καθόλου ἐκποιοῦνται κατὰ προτίμησιν πρὸς ἐκκλησιαστικὸν ἴδρυμα⁸.

¹ Ὅρα τὰς ἐγκυκλίους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐν ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ Ἐγκύκλιοι, σ. 558-560.

² Ὅρα τὴν εἰς τὸ 1 Δεκεμβρίου 1860 ἐρώτημα τοῦ ἐπισκόπου Φωκίδος ἀπόκρισιν τῆς ἡμετέρας Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ 16 Ἰανουαρίου 1861 ἀριθ. 11502/35 γνωρισθεῖσαν καὶ τοῖς λοιποῖς ἐν τῷ βασιλεῖῳ ἀρχιερεῦσι διὰ τῆς ἀπὸ 16 Ἰανουαρίου 1861 ἀριθ. 11502/39 ἐγκυκλίου ἣν ὄρα ἐν ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ Ἐγκύκλιοι, σ. 562-563. Ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ ἀπηγόρευσε μὲν ὁ πάπας Κλήμης ὁ Γ' διὰ τῆς ἀπὸ 1760 διατάξεως «Cum sient» Rom. Cont., I, 336, τῷ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Imola μοναστηρίῳ τῶν Καπουτσίνων τὸν πρὸς ἄλλας ἐκκλησίας ἢ εὐαγγῆ ἰδρύματα δανεισμὸν ἀγίων λειψάνων ἐπὶ ποινῇ τῆς τῷ πάπᾳ reservata excommunicatio latae sententiae, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης δὲν ἐσκοπεῖτο ἡ μὴ ἀπώλεια ἀγίων λειψάνων τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου. Τοιαύτας προστατευτικὰς τῆς κυριότητος παπικὰς διατάξεις ὄρα παρὰ HINSCHIUS, 5, σ. 582 σημ.

³ Ὅρα ἐν Νέῳ Ἑλληνομνημονί, 8, 1911, σ. 238.

⁴ Ὅστω καὶ ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ ὄρα τὸ παρὰ Βενεδίκτῳ τῷ ΙΔ' de beatif lib. IV, p. 2, σ. 26, N. 24, μνημονευόμενον γράμμα τοῦ πάπᾳ Κλήμεντος τοῦ Η' πρὸς τὸν τῆς Zamora ἐπίσκοπον ἐν ᾗ τῷ ναῷ ἐναπετέθη τὸ λείψανον τοῦ ἀγίου Ἰλδεφόνσου πρὸς τὸ παρακωλύσαι τὴν ἀπὸ τῶν Σαρακηνῶν ἀρπαγὴν ἢ βεβήλωσιν.

⁵ Ὅστω αἱ ἔριδες τῶν συγκληρονόμων τῆς οικογενείας Βούλγαρη ἧ ἐκ προικὸς περιήλθε τὸ ἐν Κερκύρᾳ λείψανον τοῦ ἀγίου Σπυριδῶνος διήρκεσαν ἐπὶ ὀλόκληρον σχεδὸν ἑκατονταετηρίδα λήξασαι τὸ 1721.

⁶ Μὴ ὑπολαμβάνοντες δ' οἱ συγκληρονόμοι τοῦ λειψάνου τοῦ ἀγίου Σπυριδῶνος ἀρκετὴν τὴν μίαν κλεῖδα τῆς τῷ ἅγιον λείψανον περιεχούσης λάρνακος κατεσκεύασαν καὶ δευτέραν, ἧ εἶτα προστέθη καὶ τρίτη, ταύτη δὲ καὶ τετάρτη. Κατὰ τὸ Αὐστριακὸν δίκαιον δύναται τὰ ἅγια λείψανα νὰ περιέλθωσι τοῖς κληρονόμοις ἀλλὰ μόνον ἂν οὗτοι ἀνήκουσι τῇ Ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ. Ὅρα τὸ ἀπὸ 16 Νοεμβρίου 1826 Hof de Kret, ἐν Kropatseck K. Grutta, Sammlung der G., 411, 387.

⁷ Ὅστω ὁ μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Εὐθύμιος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἀρχόντων ἐβεβαίωσε τὰ ἐν τῷ βεβαιωτικῷ γράμματι τοῦ ἀπὸ ἔτους 1413 τοῦ Δραγομοίρου μεγάλου βορνίκου ἐκ γένους τοῦ ἡγεμόνου Βλαντισλάου βοσεβόνδα πρὸς τὴν ἐν Μετεώροις μονὴν τοῦ ἀγίου Στεφάνου δωρηθέντα ἅγια λείψανα. Ὅρα ἐν Βυζαντίδι, 1, σ. 322.

⁸ Ὅστω παρ' ἡμῶν ἐν ἔτει 1835 ἐπετράπη ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματείας ἵνα τὰ ἅγια λείψανα τῶν διαλυθέντων μοναστηρίων καταγραφέντα πρότερον καὶ ζυγισθέντα σὺν τῇ θλίχῃ αὐτῶν

VII. 'Εφ' ὅσον:

1. Εἰσὶ καθιερωμένα τῇ θείᾳ λατρείᾳ, ἀφαιροῦνται δὲ ἀπὸ τόπου καθοσιωμένου ταύτῃ τιμωροῦνται δι' εἰρκτῆς¹.

2. 'Εφ' ὅσον ἀνήκουσιν ἐκκλησίᾳ τινὶ φθορὰ ἢ βλάβη αὐτῶν λογίζεται ἐπιβαρυντικὴ αἰτία².

VIII. Δωροῦνται καὶ ἐκποιοῦνται καθόλου καὶ πρὸς ἑτεροδόξους. 'Εκποιήσεως εἰδικώτερον δὲ δωρεᾶς ἀγίων λειψάνων πρὸς ἑτεροδόξους ὑπάρχουσι πλείονες μαρτυρίαι. Οὕτω πατριάρχης 'Ιερεμίας ὁ Β' ἐδωρήσατο κατ' Αὐγούστον τοῦ 1584 τῷ πάπα Ρώμης Γρηγορίῳ τῷ ΙΓ', δάκτυλον τοῦ ἀγίου 'Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ χεῖρα τοῦ ἀγίου 'Ανδρέου τοῦ ἐν τῇ Κρίσει³. 'Αλλὰ καὶ μὴ χριστιανοὶ κατέχοντες ἅγια λείψανα ἐδωροῦντο ταῦτα εἰς χριστιανούς ὀρθοδόξους ἢ καὶ μὴ τοιούτους. Ὑπῆρξαν σουλτᾶνοι οἵτινες ἐδωρήσαντο ἅγια λείψανα εἰς πάπας ὡς καὶ εἰς βασιλεῖς τῆς Γαλλίας. Οὕτως ὁ σουλτᾶνος Βαγιαζίτ Β' ἐν ἔτει 1484 ἀπέστειλεν εἰς τὸν μάγιστρον τῶν ἐν Ρόδῳ ἵπποτων τὴν δεξιὰν 'Ιωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ἣν ἐξηκολούθησαν ἔκτοτε φυλάσσοντες οἱ 'Ιωαννῖται ὡς τὸ πολυτιμώτατον τῶν κειμηλίων εἶτα δὲ ἐν ἔτει 1489

αὐτῶν ἄνευ ἀφαιρέσεως τῶν χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν ἐπικοσμημάτων, ἀποτεθῶσιν ἀδεία τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου ἐν ἐνοριακοῖς ναοῖς ἢ τῷ ἐγγυτέρῳ τῶν διατηρουμένων μοναστηρίων παραδοθέντα πρὸς τοῦτο πρότερον τῷ ἀρχιερεῖ ὑπ' αὐτῶν δὲ τῷ ἐφημερίῳ ὃν οὗτος θὰ ἐνέκρινεν ὑπὸ ἰδίαν αὐτοῦ εὐθύνην ἢ τῇ ἀρμοδίᾳ ἀρχῆ. "Ορα τὴν ἀπὸ 24 Μαρτίου 1835 ἀριθ. 965 ἐγκύκλιον τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου πρὸς τοὺς ἀνά τὴν ἐπικρατείαν ἀρχιερεῖς ἐν ΓΙΑΝΝΟΠ. 'Εγκύκλιος, σ. 560 - 561.

¹ Ἄρθρον 374 ἐδ. 1 Π. Ν. Περὶ τῶν παρ' ἐμπόρων ἐν ἔτει 1087 ἀρπαγῆς καὶ μεταφορᾶς εἰς τὴν ἰταλικὴν Βᾶρην τοῦ σώματος τοῦ ἀγίου Νικολάου (ὄρα LAROCHE, Vie de St Nicolas, σ. 173 ἐπ.). 'Η δ' ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἠρέσθη εἰς τὴν κατοχὴν τριῶν δακτύλων αὐτοῦ (ὄρα RIANI, σ. 192-202), δύο δδόντων (αὐτ. σ. 184 καὶ 202) καὶ τεμάχιον τοῦ στοῦ τοῦ βραχίονος (αὐτ. σ. 196). 'Η δυσχέρεια ἢ ἡ ἀδυναμία πρὸς κτήσιν ἀγίων λειψάνων τῶν διασημοτέρων μαρτύρων ἐπακολούθημα εἶχεν ἤδη κατὰ τὸν δ' αἰῶνα τὴν ἐμπορίαν τῶν ἀγίων λειψάνων ὧν ἡ κτήσις ἐγένετο οὐχὶ σπανίως δι' ἀρπαγῆς ἢ ἀπηγόρευσε διὰ τῆς ἀπὸ 383 διατάξεως αὐτοῦ ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδοσίος (ὄρα Θεοδос. Κωδ., IX, XVII, 7). "Ηδη κατὰ τὸν δ' αἰῶνα ὑπὸ τὸν Νοουατεיאνοὺν ἐκλάπη τὸ σῶμα μάρτυρος τινός (Achelis, σ. 8). Διακόσια περίπου ἔτη βραδύτερον κατὰ Γρηγόριον τὸν Διάλογον (ἐπιστ. δ' 30) μοναχοὶ Ἕλληνες νύκτωρ ἐξέθαψαν ἐκ τοῦ ἐν Ρώμῃ παρὰ τῷ ναῷ τοῦ ἀγίου Παύλου κοιμητηρίου λείψανα πρὸς τὸ κομῆσαι αὐτὰ εἰς Ἑλλάδα ὡς λείψανα ἀγίων.

² Ἄρθρον 425 Π. Ν.

³ "Ορα ΓΕΔΕΩΝ, Πατριαρχικοὶ Πίνακες, σ. 525. 'Εν τῷ ἀπὸ Μαΐου 1363 γράμματι τῷ ἀφορῶντι εἰς τὴν παρὰ τοῦ Μαγίστρου καὶ λατροῦ Πέτρου ντε Πεστεζάλη γενομένην ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγορὰν ἀγίων λειψάνων (ὄρα τοῦτο ἐν Acta et Diplomata ed. Miklosich et Müller, 2, σ. 273) λέγεται: «... ἠγόρασε θεία καὶ ἅγια λείψανα τινῶν ἀγίων, ὧν ἕκαστος τίνος εἶχον εἶσιν ἀγίου δεδήλωται κάτωθεν ἐν τῶνδε τῷ γράμματι διὰ τὸ πληροφορεῖσθαι πάντας τοὺς θεασασμένους αὐτὸ καὶ μάλιστα τούτους τοὺς μέλλοντας δέξασθαι ταῦτα καὶ κατέχειν ὡς εἰσὶν ὁμολογουμένως καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἀγίων».

υπεσκέθη εις τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Κάρολον τὸν Η' ἅγια λείψανα, ἐν οἷς καὶ ἡ ἁγία λόγχη, δι' ἧς ἐκεντήθη ὁ Ἰησοῦς, ἣν οὐχ ἤττον ἐν ἔτει 1492 ἀπέστειλεν ὁ αὐτὸς σουλτᾶνος εἰς τὸν πάπαν Ἰννοκέντιον τὸν Γ'.

ΙΧ. Μεταφέρονται οὐχὶ σπανίως ἀπὸ ναοῦ εἰς ναὸν καὶ καθόλου ἀπὸ τόπου εἰς τόπον². Παρ' ἡμῶν ἀπητήθη ἡ ἄδεια τῆς ἀρχῆς:

1. Ἐκκλησιαστικῆς ὡς τοῦ ἐπισκόπου³ καὶ

¹ Κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς Ρωμαικῆς ἐκκλησίας ἅγια λείψανα δὲν δύνανται νὰ κτήσωνται μὴ χριστιανοὶ ὡς Ἰουδαῖοι, καὶ ἑτεροδόξοι χριστιανοὶ ὡς διαμαρτυρόμενοι. Οὕτω καὶ κατὰ τὸ αὐστριακὸν δίκαιον. Καὶ ἀπαγορεύει μὲν τὸ ἀπὸ 16 Νοεμβρίου 1826 Hof de Kret (Kropatschek Grutta Sammlung der G., 411, 387) ρητῶς μόνον τὴν mortis causa μεταβίβασιν τῶν ἁγίων λειψάνων πρὸς τοιοῦτους, ἀναμφίβολον δύνανται νὰ λογισθῆ καὶ ἡ ἐν ζωῇ κατὰ δωρεὰν πρὸς τοιοῦτους μεταβίβασις ἁγίων λειψάνων. Καὶ δὲν ὀρίζει μὲν ὁ εἰρημένος αὐστριακὸς νόμος τὰ ἐπακολουθήματα τῆς πρὸς μὴ ρωμαιοκαθολικοὺς mortis causa μεταβιβάσεως ἁγίων λειψάνων καὶ τοῖς πρὸς τοιοῦτους ἐπ' ἀνταλλάγματι ἐκποιήσεως, ὀφειλομένῳ ὅμως νὰ δεξώμεθα ἀκυρότητα τῆς δικαιοπραξίας. Τοῦναντίον ἐν Γερμανίᾳ ὀφειλομένῳ νὰ δεξώμεθα ὅτι καὶ οἱ ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ μὴ ἀνήκοντες δύνανται νὰ κτήσωνται ἅγια λείψανα. Τοῦτο δὲ διότι αἱ διατάξεις τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῆς Ρωμαικῆς ἐκκλησίας αἱ ἀπαγορεύουσαι τὴν ὑπὸ μὴ χριστιανῶν ὡς καὶ ἑτεροδόξων χριστιανῶν κτήσιν ἁγίων λειψάνων δὲν ἰσχύουσι πλέον διὰ τὴν μεταβληθεῖσαν θέσιν τῶν θερησκευτικῶν κοινοτήτων ἰδίᾳ δὲ διατάξις ἀποκλείουσα τοὺς μὴ χριστιανούς δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ γερμανικῇ ἰσχύοντι δικαίῳ. Τὸ ζήτημα θὰ ἐδύνατο νὰ παρουσιασθῆ ἂν ρωμαιοκαθολικὸς ἦν κύριος ναοῦ τινός, ὅστις ἤθελε περιέλθει μετὰ τῶν αὐτῶ ἀνηκόντων ἁγίων λειψάνων ἐκ κληρονομίας πρὸς διαμαρτυρόμενον. Ὅτι το αὐστριακὸν δίκαιον δὲν ἀπαγορεύει τὴν δωρεὰν ἁγίων λειψάνων πρὸς ρωμαιοκαθολικοὺς γίνεταί δῆλον ἐκ τῆς διατάξεως τῆς ἀπαγορεύσεως μόνον τὴν ἐκούσιαν, καὶ ἀναγκαστικὴν πώλησιν αὐτῶν, ὡς καὶ τὴν εἰς ρωμαιοκαθολικοὺς mortis causa μεταβίβασιν αὐτῶν. Ὅρα τὸ ἀπὸ 30 Σεπτεμβρίου 1805 Hof XX, 644 καὶ τὸ ἀπὸ 16 Νοεμβρίου 1826 Hof III, 387.

² Οὕτω τὸ ὑπὸ τοῦ ἱερέως Γεωργίου τοῦ Καλοχαιρέτη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἄλωσιν αὐτῆς ἀποκομισθὲν λείψανον τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος τὸ μετὰ τριετῆ περιπλάνησιν εἰς Παρραμυθίαν ἐν ἔτει 1456 κομισθὲν, ἐκ ταύτης δ' εἰς Κέρκυραν, κατετέθη τὸ πρῶτον εἰς τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου μετηνέχθη εἴτα εἰς τὸν τοῦ ἁγίου Λαζάρου, βραδύτερον δὲ εἰς τὸν τῶν Ταξιάρχων, ἐν ἔτει δὲ 1531 εἰς τὸν οἰκοδομηθέντα ἴδιον τοῦ ἁγίου ναὸν ἐξ οὗ ἐν ἔτει 1537 κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιορκίαν εἰς τὸν ναὸν τῶν ἁγίων Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ, ἐν ἔτει δὲ 1577 εἰς τὸν ἐν προαστείῳ ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου, τέλος δὲ τῇ 1589 εἰς τὸν ἕτερον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου οἰκοδομηθέντα ἐν ᾧ καὶ μέχρι σήμερον ὑπάρχει.

³ Οὕτω πρὸς ἄρσιν τοῦ ἀτοπήματος τοῦ περιέρχεσθαι τοὺς ἱερομονάχους τῶν μονῶν μεθ' ἁγίων λειψάνων ἔστιν ὅτε πλαστῶν ἀνὰ τὰ χωρία καὶ τελειῶν ἁγιασμοῦς ὑπὲρ εὐφορίας τῶν καρπῶν κλπ. ἐκμεταλλευσόμενοι οὕτω τὴν εὐσεβῆ ἀπλότητα τῶν πιστῶν ἐρεισθεῖς ἐπὶ Κ. τῆς ὑπ' ἀριθ. 371 ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ πιστῶν ὑπ' ἀριθ. 1064, 1116 ὑπουργικῶν ὁδηγιῶν ἀριθ. Π' τοῦ 1859 ἐνετείλαντο ἐπίσκοποι παρ' ἡμῶν τοῖς ἀρχιερατικοῖς αὐτῶν ἐπιτρόποις ἵνα μηδέποτε ἐπιτρέπωσι τοῖς ἱερομονάχοις τὸ περιφέρεισθαι ἀνὰ τὰ χωρία τῆς ἐπιτροπικῆς αὐτῶν δικαιοδοσίας ἄνευ τῆς ἑαυτῶν κανονικῆς ἀδείας, γνωρίζουσι δὲ τὸ πρᾶγμα αὐτοῖς καὶ τῇ ἀρμοδίῳ ἀστυνομικῇ σταθμάρχῃ πρὸς τὴν τοῦ ἀτοπήματος παρεμπόδισιν

2. Πολιτικῆς¹. Ἡ ἄδεια τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἐκδίδεται παρ' ἡμῶν κατ' αἴτησιν τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου βεβαιούντος ὅτι ἡ τοιαύτη περιοδεία γίνεταί οὐχὶ πρὸς ἀργυρολογίαν ἀλλ' ἐξ εὐλαβείας τῶν ταύτῃ αἰτησαμένου χριστιανῶν, οἱ δὲ κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ οἱ περιερχόμενοι μεθ' ἁγίων λειψάνων ἄνευ ἐγγράφου ἀδείας τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς συλλαμβάνονται ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν καὶ ἀποστέλλονται τῷ ἀρμοδίῳ ἐπισκόπῳ πρὸς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τῷ νόμῳ ὀριζομένων². Κατὰ δὲ τῶν ἀλλοδαπῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν τῶν μεθ' ἁγίων λειψάνων περιερχομένων εἰς οὐδὲν δὲ τὴν ἀπαγόρευσιν λογιζομένων ποιοῦνται αἱ πολιτικαὶ ἀρχαὶ τὰ ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων ὀριζόμενα³. Ἄδεια τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἀπαιτεῖται καὶ πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰς τὴν ἡμεδαπὴν μεταφορὰν ἁγίων λειψάνων⁴. Ἄδεια τῆς ἀρμοδίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς γίνεταί ἡ ἀποστολὴ ἁγίων λειψάνων ἔστιν ὅτε τῇ αἰτήσῃ τῶν πιστῶν δι' ἐνὸς ἢ πλειόνων μοναχῶν ἐπὶ χρόνον οὐχὶ μακρὸν εἰς τόπον ὑπ' αὐτῶν ὀρισθησόμενον⁵. Ἔστιν ὅτε ἡ ἀποστολὴ ἁγίων λειψάνων γίνεταί ὑπὸ πλειόνων ἀρχιερέων⁶. Μεγαλοπρεπεστάτη ἐγίνετο ἐν Ρωσίᾳ ἡ δεξιῶσις

¹ Καὶ ἐν Τουρκίᾳ ἀπητήθη πρὸς τὴν τοιαύτην μεταφορὰν κυβερνητικὴ ἄδεια. Οὕτω τῇ ἀδείᾳ τοῦ σουλτάνου Μουράτ τοῦ Δ' μετηνέχθη ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἰάσιον τὸ λείψανον τῆς ὁσίας Παρασκευῆς· ὅρα τὸ ἀπὸ Μαΐου 1641 πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα τοῦ πατριάρχου Παρθενίου τοῦ Α', ἐν Πατριαρχικοῖς Ἐγγράφοις, ἐκδ. Δελικάνη, 3, σ. 293 - 295 καὶ ΓΕΛΕΩΝ, Χρονικὰ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ, σ. 201 - 203.

² Τοῦτο ὥριξε τὸ ἄρθρον Π' § γ' τοῦ ἀπὸ 9 Ἰουλίου 1852 Σ. νόμου περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων.

³ Ὅρα Ἐγκυκλίους Ἱερᾶς Συνόδου ἐν ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, αὐτ. σ. 558 - 560 καὶ 669 - 670.

⁴ Ὅρα τὸ ἀπὸ 30 Ἰανουαρίου 1864 ἀριθ. 2511 ἔγγραφον τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πρὸς τὸν νομάρχην Εὐβοίας κελευσθέντος, ἵνα διὰ τοῦ ἐπάρχου Ξηροχωρίου γνωρίσῃ τὸ πρᾶγμα τῇ δημοτικῇ ἀρχῇ τοῦ δήμου Ἰστιαίων, αὐτ. σ. 922 - 923.

⁵ Οὕτω λ. χ. περὶ τῆς ὑπὸ τῆς ἐν Μετεώρῳ μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως ἀποσταλόντων διὰ τοῦ ἱερομονάχου Διονυσίου ἁγίων λειψάνων καὶ δὴ τῆς κάρας τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος καὶ τῆς χειρὸς τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ὅρα τὸ ἀπὸ 1776 γράμμα τοῦ ἡγουμένου τῆς εἰρημένης μονῆς Διονυσίου, ἐν Βυζαντιδι, 1, σ. 301, διὰ δὲ τῶν μοναχῶν Χρυσάνθου καὶ Κυπριανοῦ ἀποσταλόντων ἁγίων λειψάνων ὅρα τὸ γράμμα τοῦ ἡγουμένου ταύτης (αὐτ. σ. 304), περὶ τῶν ὑπὸ τῆς ὁσαύτως ἐν Μετεώρῳ μονῆ Βαρλαάμ διὰ τοῦ ἱερομονάχου Χριστοφόρου πεμφθέντων ἁγίων λειψάνων καὶ δὴ τῆς χειρὸς τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου καὶ ἄλλων ἁγίων λειψάνων ὅρα τὸ ἀπὸ 25 Ὀκτωβρίου 1788 γράμμα τοῦ ἡγουμένου τῆς εἰρημένης μονῆς (αὐτ. σ. 309).

⁶ Οὕτω ὁ πατριάρχης Παρθένιος ὁ Α' ἐγκρίσει καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ὑπερτελοῦς συνόδου ἐδωρόσατο τῷ αὐθέντι πάσης Μολδοβλαχίας Ἰωάννη Βασιλείῳ Βοεβόδα πρὸς ἁγιασμόν καὶ εὐλογίαν τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν τὸ ἐν τῇ πατριαρχικῇ ναῷ φυλασσόμενον λείψανον τῆς ὁσίας Παρασκευῆς τῆς νέας τῆς ἀπὸ Ἐπιβατῶν ὕπερ εἶχε μετενεχθῆ ἀπὸ Τορνάβου τῆς Βουλγαρίας εἰς Βελιγράδιον ἐκεῖθεν δὲ εἰς Κωνσταντινουπόλιν ἀπὸ ταύτης μετηνέχθη εἰς Ἰάσιον ὑπὸ τῶν μητροπολιτῶν Ἡρακλείας Ἰωαννικίου, Ἀδριανουπόλεως Παρθενίου καὶ Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνους, ὅρα τὸ ἀπὸ Μαΐου 1641 πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα τοῦ πατριάρχου Παρθενίου τοῦ Α' ἐν Πατριαρχικοῖς Ἐγγράφοις, ἐκδόσις

τῶν ἐκεῖσε κομιζομένων ἁγίων λειψάνων μετεχόντων κατ' αἵτησιν καὶ τῶν ἡγεμόνων¹.

X. Ὑπόκεινται ὡσαύτως τῇ ἀπαγορεύσει:

1. Τοῦ παρ' ἐνορίαν ἱερουργεῖν. Οὕτως οἱ ἅγια λείψανα κεκτημένοι ἐφημέριοι δύνανται μὲν δι' αὐτῶν νὰ ἀγιάζωσι τοὺς ἑαυτῶν ἐνορίτας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐτέρους ὀφείλουσι δὲ νὰ παραχωρῶσι τὰ ἅγια λείψανα προθύμως καὶ τοῖς ἑαυτῶν συνεφημερίοις αἰτησαμένοις ταῦτα πρὸς τὸν ὑπ' αὐτῶν ἀγιασμόν τῶν ἑαυτῶν ἐνοριτῶν, τὰ δ' ἐνοριακὰ ἅγια λείψανα δύνανται νὰ λαμβάνη πρὸς ἀγιασμόν τῶν πιστῶν ὁ ἐκ τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου κελευσθεὶς ἐφημέριος, ὅστις κελεύοντος τοῦ ἐπισκόπου ὀφείλει νὰ παραχωρῇ ταῦτα τῷ ἑαυτοῦ συνεφημερίῳ αἰτουμένῳ τοῦτο².

2. Ἀπαγορεύεται καὶ πᾶσα ἀργυρολογία. Αἱ πρὸς ἀργυρολογίαν μεθ' ἁγίων λειψάνων ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, ἀπὸ ἀγροῦ εἰς ἀγρὸν καὶ καθόλου ἀπὸ τόπου εἰς τόπον περιοδεῖται τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν καθ' ὅς ἐστιν ὅτε οὗτοι εἰσῆρχοντο καὶ εἰς αὐτὰ τὰ καπηλεῖα ἐν οἷς καὶ οἱ εἰς ταῦτα φοιτῶντες οἰνόφυγες ἠσπάζοντο τὰ προσκομιζόμενα ἅγια λείψανα ἀπηγορεύθησαν καὶ παρ' ἡμῖν³. Ἡ ἡμετέρα Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφῆνατο ὅτι οἱ ἅγια λείψανα κεκτημένοι κοσμικοὶ μὲν ὄντες δὲν δύνανται νὰ ποιῶνται δι' ἱερέων χρῆσιν αὐτῶν πρὸς ἀργυρολογίαν, πρεσβύτεροι δ' ὄντες δύνανται αἰτουμένων τῶν ἑαυτῶν ἐνοριτῶν νὰ ψάλλωσι δι' αὐτῶν ἀγιασμούς ὑπὲρ αὐτῶν. Ὀφείλουσι δὲ νὰ παραχωρῶσι αὐτὰ προθύμως καὶ τοῖς αἰτουμένοις συνεφημερίοις αὐτῶν.

Οἱ παραβάται τῆς ἀπαγορεύσεως ἤτοι οἱ κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ οἱ περιερχόμενοι μεθ' ἁγίων λειψάνων ἄνευ ἐγγράφου ἀδείας τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἐκδιδομένης κατ' αἵτη-
ΔΕΛΙΚΑΝΗ, 3, σ. 293 - 295 καὶ ΓΕΛΕΩΝ, Χρονικά τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ σ. 201 - 203.

¹ Οὕτω κατὰ κέλευσμα τοῦ τοῦ Suedal ἡγεμόνος Κωνσταντίνου Ὑσεβλοδοβίκου (1215 - 1217) λαμπρῶς ἐορτάσθη ἐν ἔτει 1218 ἡ ἐν τῇ ἐν Βολοδιμοίρῳ μονῇ τῆς Ἀναλήψεως ἐναπόθεσις τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Polak κομισθέντων λειψάνων τῶν βασιανιστηρίων ὀργάνων τοῦ Κυρίου, τοῦ Λογγίνου καὶ τῆς Μαρίας Μαγδαληνῆς. Ὅρα GOETZ., σ. 42 σημ. 1. Κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1230 εἰς Βολοδιμοίρον μετακομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ τῇ 1 Ἀπριλίου 1229 ὑπὸ τῶν Βουλγάρων φονευθέντος μάρτυρος Ἀβραάμ ἐξελεθῶν τῆς πόλεως ἐδεξιώσατο τὸ ἱερὸν λείψانون μετὰ μεγάλης πομπῆς Γεώργιος ὁ Ὑσεβλοδοβίκος. Ὅρα αὐτ. σ. 42 σημ. 2. Περὶ τῆς μετοχῆς τῶν Ρώσων ἡγεμόνων κατὰ τὴν μετακομιδὴν τῶν λειψάνων τῶν ἁγίων Βόριδος καὶ Γλέβου καὶ τὴν ἐναπόθεσιν αὐτῶν εἰς τοὺς πρὸς τοῦτο ἱδρυθέντας ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων ναοὺς, ὅρα αὐτ. σ. 41, σημ. 6.

² Ὅρα τὴν εἰς τὸ ἀπὸ 1 Δεκεμβρίου 1860 ἐρώτημα τοῦ ἐπισκόπου Φωκίδος ἀπόκρισιν τῆς ἡμετέρας Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ 16 Ἰανουαρίου 1861 ἀριθ. 11502/35 γνωρισθεῖσαν καὶ τοῖς λοιποῖς ἐν τῇ βασιλείῳ ἀρχιερεῦσι διὰ τῆς ἀπὸ 16 Ἰανουαρίου 1861 ἀριθ. 11502/39 ἐγκυκλίου ἣν ὅρα ἐν ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ Ἐγκυκλίῳ, σ. 558 - 560 καὶ 562 - 563.

³ Ὅρα τὰς ἐγκυκλίους τῆς ἡμετέρας Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ 4 Ἰανουαρίου 1834 ἀριθ. 371 (ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, Ἐγκυκλίαι, σ. 558 - 560), ἀπὸ 24 Μαρτίου 1835 ἀριθ. 2765 (αὐτ. 560 - 561), ἀπὸ 23 Ἀπριλίου 1867 ἀριθ. 7141/7233 (αὐτ. 668 - 669) καὶ τὸ ἀπὸ 31 Μαΐου 1896 ἀριθ. 1129/155 πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων αὐτῆς (αὐτ. 567).

σιν τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου βεβαιούντος ὅτι ἡ τοιαύτη περιοδεία γίγνεται οὐχὶ πρὸς ἀργυρολογίαν ἀλλ' ἐξ εὐλαβείας τῶν ταύτην αἰτησαμένων χριστιανῶν συλλαμβάνονται ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν καὶ ἀποστέλλονται τῷ ἀρμοδίῳ ἐπισκόπῳ πρὸς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τῷ νόμῳ ὀριζομένων¹.

Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαὶ κατὰ τῶν ἀλλοδαπῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν τῶν περιερχομένων παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν ποιοῦνται τὰ ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων ὀριζόμενα².

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΧΗΜΕΙΑ.—Über eine neue Methode zur Herstellung von Äthylenglykolestern*, von **Georg An. Varvoglis**. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Κωνστ. Ζέγγελη.

Glykolester, insbesondere die des Äthylenglykols, werden bekanntlich hergestellt durch Einwirkung der Kalium- bzw. der Silbersalze der organischen Säuren auf Alkylenhalogenide³. Durch Arbeiten in alkoholischer, bzw. stark essigsaurer Lösung wird die Ausbeute verbessert⁴. Der Benzoesäureester kann auch nach der Schotten-Baumann'schen Methode durch Einwirkung von Benzoylchlorid auf Äthylenglykol bei Gegenwart von NaOH-Lösung hergestellt werden⁵.

Bei einer Arbeit, in der die Einwirkung von verschiedenen Metallen, insbesondere des Zinks, auf Säurechloride in verschiedenen Medien studiert wurde⁶ fand ich, dass bei der Einwirkung von Zink auf Säurechloride in

¹ Τοῦτο ρητῶς ὄριζε τὸ ἄρθρον II', § γ' τοῦ Σ' νόμου περὶ ἐπισκόπων.

² Ὅρα τὴν ἀπὸ 4 Ἰανουαρίου 1834 ἀριθ. 371 συνοδικὴν ἐγκύκλιον (αὐτ. 558-560) καὶ τὸ ἀπὸ 3 Μαΐου 1867 ἀριθ. 3278 ἔγγραφο τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν πρὸς τοὺς νομάρχας καὶ ἐπαρχοὺς τοῦ Κράτους (αὐτ. 669-670). Ὁ ἐπίσκοπος Χαλκίδος καὶ Καρυστίας Χρῦσανθος διὰ τῆς ἀπὸ 6 Σεπτεμβρίου 1907 πρὸς τοὺς ἐπισκοπικοὺς ἐπιτρόπους ἐγκυκλίου ἐνετείλατο αὐτοῖς ἵνα ἀποπέμψωσιν ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, πάντα κληρικῶν ἢ μοναχῶν περιφερόμενον μεθ' ἁγίων λειψάνων πρὸς ἐπατεῖαν. Ὅρα ἐγκυκλ. τοῦ εἰρημένου ἐπισκόπου σ. 108.

* Γ. Α. ΒΑΡΒΟΓΛΗ.—Νέα μέθοδος παρασκευῆς τῶν ἐστέρων τῆς αἰθυλενογλυκόλης.

³ WURTZ, A. ch. 3, 55, 433, 436. — DEMOLE, A. 177, 49. — SEELIG, D. R. P. 41507. — GATTERMANN-WIELAND, Die Praxis des organischen Chemikers, 24. Aufl. S. 122.

⁴ SWARTS, R. 33, 253. — C. 1914, I, 1551. — DRUSHEL, BANCROFTS Am. J. Science [4] 44, 373.

⁵ GABRIEL, HEYMANN B. 23, 2498.

⁶ VARVOGLIS, B. 70, 2391.